

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 27.05.2020
Revizyon Tarihi (Revised) : 05.10.2020
Kabul Tarihi (Accepted) : 30.12.2020

Rekreatif Etkinliklerin Seçiminde Kişilik Özelliklerinin Etkisi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

The Effect of Personality Traits in Selecting Recreational Activities: A Study on Tourist Guiding Students

Arş. Gör. Ali KABAKULAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: alikabakulak@aku.edu.tr

Berkan BAŞAR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Social Sciences Institute, Turkey
E-Mail: berkan_baser@hotmail.com

Prof. Dr. H. Hüseyin SOYBALI

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: hsoybalı@aku.edu.tr

Öz

Amaç ve Önem: Bu araştırmanın amacı rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özelliklerinin etkisini ortaya koymaktır. Daha önce farklı alanlarda ve örneklem üzerinde çalışmalar yapılmış ve öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılım motivasyonları, düzeyi vb. açıdan incelenmiştir. Ancak, turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özelliklerinin etkisini inceleyen herhangi bir çalışmanın olmaması literatüre katkı sağlaması ve ilgililere fikir vermesinin yanı sıra eksikliklerin giderilmesi açısından fayda sağlayacak bir çalışma olmasından dolayı önemli görülmektedir.

Yöntem: Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği bu çalışmada tercih edilmiştir. Araştırmada olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden kolayda örnekleme kullanılması uygun bulunmuştur. Araştırmada yüzde, frekans, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada yapılan veri analizleri sonucunda turizm rehberliği bölümünde eğitim görmekte olan 216 öğrenciye anket uygulanmış; eksik ve hatalı doldurulan anketler analizden çıkarılmıştır. Bu kapsamda 193 öğrenciden elde edilen veriler analize tabi tutulmuştur. Turizm rehberliği öğrencilerinin gösterdikleri en baskın kişilik özelliklerinin sırasıyla sorumluluk, geçimlilik (uyumluluk), açıklık ve dışadönük olurken en düşük gösterilen kişilik özelliğinin ise nevroz (duygusal denge) olduğu belirlenmiştir. Turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçiminde en etkili tercih sebebi zamanın uygun olmasıyken en az etkileyen tercih etme nedeni ise TV'deki sağlıklı yaşam programları olduğu belirlenmiştir.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Bu çalışmada, turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özelliklerinin etkinlik derecesini ortaya koyması, daha önce turizm rehberliği öğrencileri özelinde ve iki değişkenin bir arada olduğu çalışmalara rastlanmamış olması araştırmanın özgünlüğüne işaret etmektedir.

Sınırlılıklar: Bu çalışmanın sadece Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinden oluşması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Diğer üniversitelerdeki turizm rehberliği bölümü öğrencilerine ulaşmak zaman ve maliyet açısından sorun yaratırken; ayrıca fakülte/meslek yüksekokulu yönetimlerinden araştırma izninin alınmasının gerekliliği yasal yönden ve zaman açısından; bununla birlikte çevrimiçi anketlerle verilerin toplanmasında ise öğrencilerin anketi doldurmak için gerekli zamanı ayırmaması ve ilerleyen zamanlarda da anketi doldurmayı göz ardı etmeleri araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif etkinlik, kişilik, kişilik özellikleri, turist rehberliği, turizm rehberliği öğrencileri.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: The aim of this research is to determine the effect of personality traits on the selection of recreational activities. Previous studies have been conducted on different areas and samples and the motivation, level, etc. of the students to participate in recreational activities. Although it has been examined from the perspective of tourism guidance students in the selection of recreational activities, it is important to have any study examining the effect of personality traits in the literature and to provide ideas to the relevant people as well as to be a study that will benefit from the elimination of deficiencies.

Methodology: The survey technique, one of the quantitative research methods, was preferred in this study. In the study, convenience (accidental) sampling was preferred among non-probabilistic sampling techniques. Percentage, frequency, correlation and regression analysis were used in the study.

Findings: As a result of the data analysis made in the research, a questionnaire was applied to 216 students studying in the tourism guidance department; Incomplete and incorrectly filled questionnaires were excluded from the analysis. In this context, the data obtained from 193 students were analyzed. It was determined that the most dominant personality traits of tourism guidance students were conscientiousness, agreeableness, openness and extraversion, respectively, while the lowest shown personality trait was neuroticism (emotional balance). It has been determined that the most effective reason for choosing the recreational activities of tourism guidance students is the convenience of the time, while the least affecting reason for their preference is the healthy life programs on TV.

Originality/Value: In this study, the fact that tourism guidance students' personality traits revealed the degree of effectiveness in the selection of recreational activities, and the fact that there were no previous studies in tourism guidance students in which two variables were found together indicate the originality of the study.

Limitations: The fact that this study consists of only Afyon Kocatepe University Tourism Guidance students constitutes the limitation of the study. While reaching the tourism guidance department students in other universities creates problems in terms of time and cost; In addition, the necessity of obtaining research permission from the faculty / vocational school administrations in terms of legal and time; however, in the collection of data with online surveys, the students' not taking the necessary time to fill the questionnaire and ignoring to fill the questionnaire in the future constitute the limitations of the study.

Keywords: Recreational activity, personality, personality traits, tourist guiding, tourism guiding students.

Paper Type: Research article

Giriş

Yüzyıllardan beri boş zamana sahip olma hakkının gerekliliği filozoflar, sosyologlar, psikologlar ve konu üzerinde çalışmalar yapmış diğer tüm uzmanlar tarafından vurgulanmasına rağmen, gerçek manada önemi 19. yüzyılda anlaşılmıştır (Gül, 2014: 1). 19.

yüzyılda sanayi devrimi rekreasyon tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde endüstrileşme ve fabrikalaşmanın sonucu şehirlere büyük göçler yaşanmış ve insanların yoğunlaşan iş hayatı, nüfus artışı ve büyük şehirlerden sıkılarak kendilerini rahatlatabilecekleri rekreasyon alan ve faaliyetleri arayışına yönelmiştir (Torkildsen, 2005: 16). Son zamanlarda insanoğlunun boş zamanlarının azalmasına karşın, boş zamanları değerlendirme faaliyetleri artmaktadır. İlk çağlardan bu yana var olan bu süreç günümüze kadar dönemler halinde gelmektedir (Karaçar, 2014: 69). 19 ve 20. yüzyılda insanlar, çalışma koşullarının ağır şartlarda olması, şehirleşme sonucu kalabalık ortamlarda yaşamlarını devam ettirmeleri, zihinsel ve bedensel yönden dinlenme, rahatlama arayışları gibi nedenlerden ötürü, rekreatif etkinliklere yönelmektedir (Kement, 2015: 2).

Boş zaman, insanoğlunun haz alma duygusu açısından doyurucu, duygusal ve zihinsel açıdan renovatif amaçlar taşıyan, sosyal, kültürel, ekonomik, fizyolojik imkanları ile insanların zorunlu ihtiyaçlar ve iş zamanlarından arta kalan boş zamanlarını değerlendirmeyi amaçlayan eylem ve etkinliklerin gerçekleştirildiği zamandır (Kocaeski vd., 2012: 7). Kişiye ait bu boş zamanın nasıl, kiminle, hangi aktivite ile nerede geçirileceği tamamen kişinin kendi iradesine bağlıdır. Boş zamanı değerlendirmek için seçilen rekreatif faaliyetin belirlenmesinde kişinin ilgi alanları, yetenekleri, kişisel beklentileri, sosyal ve ekonomik durumu son derece önemli unsurlardır (Güçer ve Başar, 2014: 382).

Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmesine yönelik tercihlerini etkileyen bir diğer unsur ise kişilik özellikleridir. Kişilik, kişinin karakterinde açıkça var olan ya da gizli olan duygu, düşünce ve davranışın psikolojik olarak dışa yansımalarıdır (Funder, 2015: 5). Kişilik özellikleri boyutlarının tespit edilmesine yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında (McCrea ve Costa, 1987; McCrea ve Costa, 1989; Somer ve Goldberg, 2002) 20. yüzyılın başlarından itibaren analizlerin yapıldığı ve bu doğrultuda kişilik modellerini belirlemeye yönelik faktör analizlerinin yapıldığı görülmektedir (Yelboğa, 2006). Bu çalışmada Goldberg (1981) tarafından geliştirilen ve bireylerin kişilik özelliklerinin beş farklı faktörde (dışa dönüklük, açıklık, duygusallık, geçimlilik, sorumluluk) ele alındığı “Beş Faktör Kişilik Modeli” dâhilinde turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere katılım düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Gelecekte birer turist rehberi olacak olan turizm rehberliği öğrencilerinin taşınması gereken bazı kişilik özellikleri literatürde belirtilmektedir. Bu özellikler doğrultusunda bu bölümde okuyan kişilerin araştırmacı olmak, disiplinli ve titiz olmak, enerjik, hoşgörülü, sabırlı, soğukkanlı, sorumluluk sahibi olmak ve yeniliklere açık olmak gibi özelliklere sahip olması beklenmektedir (Polat, 2001: 114; Akbulut, 2006: 66; Çakır, 2010; Kabakulak, 2018).

Bu çalışma belirtilen özelliklere sahip olması beklenen turizm rehberliği öğrencilerinin, okuldaki öğrenim süresi, okul dışı ders çalışma süresi ve eğer herhangi bir işte çalışıyorlarsa iş vakti dışında kalan zamanda fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra kendilerine ait zaman diliminde yapmış oldukları boş zaman aktivitelerini ve bu aktivitelere katılım düzeylerinde kişiliklerinin etkisini belirlemeye yönelik yapılmıştır.

1. Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım

Zaman bir işin, bir oluşun geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süreyi ifade etmektedir (TDK, 2020). Zaman, zor bulunan harcandığında yerine yenisi konulamayan ve geri dönülemeyen bir kaynaktır (Adair ve Adair, 1996). Zaman kavramı üzerine literatürde birçok tanımın var olduğu ve farklı bakış açılarıyla oluşturulan tanımların, farklı boyutları vurguladığı görülmektedir. Güven ve Yeşil (2011) zamanı, önüne geçilmez bir şekilde sabit hızla akan ve tüm bireylerin eşit şekilde sahip olduğu önemli bir değer olarak açıklamış, bunun yanı sıra insanın duyu organları ile algılayamadığı fiziksel, felsefi, psikolojik ve sosyolojik boyutları olan bir olgu ve gerçek şeklinde tanımlamışlardır. İnsanların hayatlarını devam

ettirmeleri için bir meslek edinmeleri ya da bir iş yahut uğraşa sahip olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda bireylerin zaman algısı içerisinde yaşamlarını devam ettirebilmeleri, konforlu ve düzenli bir hayat sürebilmeleri için çalışmaları gerekmektedir (Kement, 2015: 7).

Çalışma kavramı çoğu zaman zorunluluk, bağlayıcılık, disipline olma, örgütsel kurallara uyma gibi resmi bir yapıya dayandırılmış olsa da, modern anlamda çalışma, uzmanlaşmış ve genel geçer kurallara, ücretli bir karaktere sahip olan bir kavram olarak bilinmektedir (Roberts,1999:2). Zamanı etkili ve planlı bir biçimde kullanmak isteyen bireylerin temelde bir plan içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Descartes, ülkelerin, toplumların gelişmişlik düzeyleri veya zenginliklerini açıklarken, zamanın kaynak olarak planlı ve programlı kullanılarak çalışmaya ve dinlenmeye orantılı olarak ayrılması gerekliliğini savunmuştur (Köktaş ve Köktaş, 2007: 657).

Boş zaman kavramı yüzyıllar içerisinde özellikle sanayi devrimi sonrası taşıdığı değer ve anlam ölçülerinde değişimler yaşamış olsa da, bireyin kendi hür iradesiyle, arzuları ve hissettikleri doğrultusunda kullanacağı veya tasarrufta bulunabileceği bir zaman dilimi olarak tanımlanır (Parker, 1995: 28). Etimolojik olarak bakıldığında ise boş zaman, İngilizce “leisure” kelimesi, Latincedeki “licere” kelimesinden gelmekte olup, işten artakalan vakit ya da zorunlu sosyal sorumluluklar yerine getirildikten sonra kalan boş vakit şeklinde tanımlanabilir (Torkildsen, 2005: 114). Boş zaman kavramının açıklanması bu zaman diliminde, bireylerin gerçekleştirmiş oldukları aktiviteleri tanımlamada önem arz eden rekreasyon kavramının incelenmesini gerekli kılmaktadır. Rekreasyon, bireylerin zorunlu zamanlarının dışında fiziksel ve zihinsel olarak yenilenmek amacıyla uyuma, yeme-içme ve tüm fizyolojik ihtiyaçlara bağlı yapılması zaruri eylemlerin dışında yapılan tüm etken, edilgen ve ettirgen faaliyetler olarak tanımlanabilir (Gül, 2014: 11). Birçok farklı bakış açısı altında incelenen rekreasyon, özellikle aktiviteye bağlı bakış açısıyla ele alındığında “insanların zevk alabildiği, zihnini tazeleyebildiği, kendini memnun eden, çeşitli faaliyetlerle elde edilen deneyimler olarak açıklanabilir (Neumeyer, 1958: 91). Rekreasyon dahilinde yapılan aktivite/etkinlikler bireylere deneyimler sunmaktadır. Rekreatif faaliyetler, istek ve arzuları tatmin edebilmek adına, bireylerin boş zamanları süresince gönüllü olarak katıldıkları deneyimlerdir (Torkildsen, 2005:3). Boş zaman ve rekreasyon birbirleriyle farklı fakat oldukça ilişkili kavramlardır. Temelde bakıldığında boş zaman, insanların temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra çalışma için ayırdıkları zaman diliminin dışında kalan tamamen kişiye özel özgür zamanı ifade ederken, boş zaman dilimi içerisinde insanların aktif ya da pasif olarak gerçekleştirdikleri faaliyetler rekreasyon olarak ifade edilebilir (Başar, 2015: 27). Aktif veya pasif katılım bireylerin boş zamanlarını değerlendirmek adına gerçekleştirdiği rekreatif etkinliklerin katılım türünü ifade etmektedir (Gül, 2014: 21). Sportif bir faaliyet örnek gösterilirse, bir bireyin bir yüzme müsabakası izlemesi (evinde ya da spor kompleksinde) edilgen katılım; bireyin kendinin yüzmesi bir etken katılım; profesyonel bir yüzme hocası eşliğinde yüzme eğitimi alması ettirgen bir katılım olarak örneklendirilebilir. Rekreasyon ile ilgili katılımcıların sayıları, katılım türleri, amaçları vb. birçok sınıflandırma literatürde yer almaktadır (Hazar, 2003: 31; Karaküçük, 2008: 65; Başar, 2015: 27).

2. Kişilik Özelliklerinin Rekreatif Faaliyetlerin Seçimi Üzerindeki Etkisi

Kişilik kelimesinin kökeni eski Yunancadaki “persona” kelimesine dayanmakta olup, Antik çağ aktörlerinin giydikleri maskenin adını ifade etmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 71). Dinamik bir organizasyon içerisinde kişinin psiko-fiziksel olarak kendi evresine uyumlu hale gelmesine karar veren eşsiz bir mekanizma olan kişilik üzerine birçok tanım yapılmıştır (Allport, 1936). McCrea ve Costa (1989), kişiliği duygusal direnç, içsel, deneyimsel, tutumsal ve motivasyonel olarak farklı durumlarda ortaya çıkan davranışlara verilen tepkiler olarak

açıklarken; Cüceloğlu (1991: 404), bireyin çevresiyle kurduğu diğer bireylerden farklı olan, tutarlı ve yapılaşmış ilişki biçiminde genel bir ifade şeklinde açıklamıştır. İnsanların fiziksel özellikleri gibi kişilik özellikleri de birbirinden farklıdır. Birbirinden farklı olan kişilik özellikleri sonucunda kişilik tipleri, davranış modellerini biçimlerini, davranış örüntülerini tanımlamaktadır (Gülbahçe, 2007: 54).

Kişilik konusuyla ilgili araştırma yapan birçok bilim adamı, kişiliğin farklı noktalarına değinmiş ve kişilik teorileri geliştirmiştir (Kabakulak, 2018: 4). Geliştirilen bu teoriler, kişilik paradigmaları arasında en çok araştırılan ve en çok kullanılan, bunun yanı sıra kişiliğin ne olduğuna dair fikirler vermektedir. Kişilik özelliklerinin boyutlarının tespit edilmesine dair de yapılan birçok çalışma bulunmakla birlikte bunlardan biri de Goldberg (1981) tarafından geliştirilen “Beş Faktör Kişilik Modeli”dir. 1981 yılında Goldberg tarafından geliştirilen bu modelde boyutları betimleyen Türkçedeki tipik davranışsal sıfatlar şu şekilde sıralanmış ve puanlandırılmıştır (Somer ve Goldberg, 1999):

Tablo 1. Beş Faktör Kişilik Modeli Boyutları

Dışa dönüklük	- Cana yakın, enerjik, neşeli, heyecanlı ve baskın (yüksek puan) - Mesafeli, sakin, içe dönük, yalnızlığı tercih eden (düşük puan)
Açıklık	- Yaratıcı, analitik, farklı görüşlere açık, duyarlı (yüksek puan) - Geleneksel, tutucu, gerçekleri savunan, ilgisiz (düşük puan)
Duygusalılık	- Rahat, özgüvenli, sabırlı, eleştiriye açık, strese toleranslı (yüksek puan) - Endişeli, gergin, çekingen (düşük puan)
Geçimlilik	- Alçak gönüllü, iş birliğine inanan, samimi, anlayışlı (yüksek puan) - Şüpheli, dik başlı, inatçı, rekabetçi, ihtiyatlı (düşük puan)
Sorumluluk	- Sistemli, azimli, başarıya yönelimli, hırslı, titiz (yüksek puan) - Plansız, erteleyen, dikkati dağınık, düzensiz (düşük puan)

Kaynak: Somer ve Goldberg, 1999.

Kişilik üzerine dair geliştirilen birçok model olmasına karşın Goldberg (1981) “Beş Faktör Kişilik Modeli”, diğer modellere oranla, daha geçerli, güvenilir olması ve bilimsel olarak kanıtlanmış olması nedeniyle en kabul gören model olmuştur (Hough ve Ones, 2001: 236). Kişilik tipleri rekreatif faaliyetleri belirlemede önemli bir unsur olarak görülmektedir. Kişilik bireylere özgü ayırt edici yön olarak ele alınmaktadır (Kaşlı, 2009: 10). Bunun sonucu olarak bireylerin kişilik tipleri hakkında bilgi sahibi olmadan boş zamanlarında, hangi tür bir rekreatif faaliyete yöneleceklerini tahmin etmek oldukça güçtür. Çünkü kişilik tipleri temelinde planlanan ve oluşturulan, rekreatif faaliyetlere katılımında kişilik tipinin sahip olduğu özellikler önemli bir unsurdur (Sarıbaş, 2012). Boş zaman davranışı ve kişilik üzerine yapılan araştırmalarda (Mannel ve Kleiber, 1997; Kovacs, 2007) “Beş Faktör Kişilik Modeli”nin boyutları ile bireylerin boş zaman tercihleri arasındaki ilişki Tablo 2’ de gösterilmektedir.

Tablo 2. Boş Zaman Davranışı ve Kişilik Özellikleri

Kişilik Boyutu	Sergilenen Boş Zaman Davranışı
Dışadönük	- Aktif katılımlı, risk içeren, sportif rekreatif faaliyetler
Duygusalılık	- Gönüllülük esasına dayalı yardımsever, sosyal rekreatif faaliyetler
Sorumluluk	- Önceden belirlenmiş ve bir plan dâhilinde gerçekleşen rekreatif faaliyetler
Açıklık	- Merak ve yaratıcılık içeren, yüksek kültür gerektiren rekreatif faaliyetler
Geçimlilik	- Rekabete dayalı olmayan, genellikle grup ile birlikte gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler

Kaynak: Mannel ve Kleiber, 1997; Kovacs, 2007.

Tablo 2’de yer aldığı üzere, dışadönüklük boyutu yüksek olan insanların, genel kişilik özellikleri, sıcakkanlı, sosyal hareketli, heyecan arayan ve neşeli insanlar olarak tanımlanabilir (Maltby vd. 2007: 12; Luthans, 2010: 132). Bu gruptaki kişilerin risk içeren genellikle sportif etkinliklere katıldığı, bunun yanı sıra bilgisayar oyunu oynama, kitap okuma gibi bireysel ve az etkileşim gerektiren aktivitelerden kaçındıkları görülmektedir. Duygusallık boyutu yüksek olan bireylerin genel kişilik özellikleri, kaygı boyutları nispeten yüksek, stres oranları fazla ve sosyal kaygı taşıyan kişiler olduğu görülmektedir (Maltby vd., 2007; Pelit vd. 2013: 5). Bu gruptaki kişilerin daha çok ruhsal tatmine dönük, gönüllülük esasına dayalı faaliyetleri tercih ettiği bu doğrultuda diğer insanlara yardım amaçlı faaliyetlerde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Sorumluluk boyutu yüksek olan insanlar beceriklilik duygusu yüksek, öz disiplinli, başarıya güdüsü fazla ayrıntılı düşünebilme özellikleri sergilemektedir (Maltby vd., 2007: 12; Luthans, 2010). Bu gruptaki kişilerin boş zamanlarında zaman planlamalarına sadık olarak, önceden planladıkları aktiviteleri gerçekleştirdiği sonucuna varılmıştır. Açıklık boyutu yüksek olan kişilerin genel özellikleri hayal gücü yüksek, estetik eğilimi olan, zihinsel merakı kuvvetli ve açık görüşlü insanlar olduğu görülmektedir (Luthans, 2010: 133; Pelit vd., 2013: 5). Bu grupta yer alan kişilerin seçtikleri rekreasyonel faaliyetlerde merak ve yaratıcılık duygusunun ön plana çıktığı, adrenalini yüksek faaliyetlere katılım sağladıkları görülmüştür. Ayrıca, bu grupta yer alan bireylerin aktivite tercihlerinde eğitsel ve kültürel unsuru yüksek faaliyetlere daha çok yönelindikleri görülmektedir. Geçimlilik boyutu yüksek bireyler açık sözlü, yardım sever, alçak gönüllü ve uyum derecesi yüksek insanlar olup, faaliyet seçimlerinde rekabete dayalı faaliyetlerden kaçındıkları, genellikle grup dahilinde ortak amaç güden faaliyetleri tercih ettikleri belirlenmiştir (Mannel ve Kleiber, 1997; Kovacs, 2007; Akyıldız, 2013).

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi/Hipotezi

Bu araştırmanın amacı rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özelliklerinin etkisini ortaya koymaktır. Daha önce farklı alanlarda ve örneklemeler üzerinde çalışmalar yapılmış ve öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılım motivasyonları, düzeyi vb. incelenmiş olmasına rağmen, turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özelliklerinin etkisini inceleyen herhangi bir çalışmanın olmaması literatüre katkı sağlaması ve ilgililere fikir vermesinin yanı sıra eksikliklerin giderilmesi açısından fayda sağlayacak bir çalışma olmasından dolayı önemli görülmektedir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ve olasılıklı olmayan örneklem tekniklerinden kolayda örnekleme tekniği bu çalışmada tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında daha önce Sarıbaş (2012) tarafından rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar A ve B tipi kişilik özellikleri ile incelenmiştir. Ancak, daha önce bu çalışma kapsamında yapılan literatür taramasında rekreatif etkinliklerin seçiminde beş faktör kişilik özellikleri ile turizm rehberliği öğrencileri üzerine yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda A ve B tipi kişilikler dışında beş faktör kişilik özelliklerinin rekreatif seçimleri ne kadar etkileyip etkilemediğini ortaya koymak amacıyla aşağıda yer alan hipotez geliştirilmiştir.

H1: Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri rekreatif etkinliklerin seçimini anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir.

4. Yöntem

Araştırmada öncelikle rekreatif etkinliklerin seçimi ve kişilik özellikleri değişkenleriyle ilgili literatür taraması yapılmış ve elde edilen sonuçlar/çıkarımlar doğrultusunda kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Uygulama aşamasında nicel veri toplama yöntemlerinden anket tekniğinden faydalanılmıştır. Uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Anket formu turizm rehberliği öğrencilerinin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular ile rekreatif faaliyetlerin seçimi ve kişilik özelliklerini belirlemeye

yönelik ölçüm araçlarından oluşmaktadır. İlk bölümde turizm rehberliği öğrencilerinin demografik özelliklerini ölçmek (cinsiyet, yaş, boş zaman, ailenin ikamet yeri, rekreatif harcama, sınıf) amacıyla turizm rehberliği öğrencilerine kapalı uçlu altı soru yöneltilmiştir.

İkinci bölümde, kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla, McCrae ve Costa (1989) tarafından geliştirilen ve Türkçe çevrisi birçok araştırmacı tarafından yapılan “Beş Kişilik Faktörü -NEO Beş Faktör” ölçeğinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçekte 5’li Likert tipi derecelendirmeden yararlanılmış olup, ölçekteki ifadeler; “1: hiçbir zaman, 2: nadiren, 3: bazen, 4: sık sık, 5: her zaman” şeklinde sıralanmıştır.

Üçüncü bölümde Arslan (2012) tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesi’ne ait Aile Yaşam Merkezleri ve Kadınlar Lokali’nde yapılan etkinliklere katılanlar üzerine yapılan çalışmadan ölçek, Yağmur (2015) tarafından da kullanılmış ve rekreatif etkinliklerin tercih nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bahsedilen iki çalışmada kullanılan ölçek Afyon Kocatepe Üniversitesi, turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin rekreatif etkinlik seçim nedenlerini belirlemek için de kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha kat sayısı 0,837 olarak bulunmuştur. Alpha değeri 0,80 ile 1,00 arasında olduğunda ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Kozak, 2015: 146).

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak turizm rehberliği bölümü öğrencilerine ait demografik özellikleri içeren frekans ve yüzde dağılımları, yine rekreatif etkinlikleri seçim ölçeği ve kişilik özelliklerine ilişkin yüzde-frekans dağılımları ile ortalama ve standart sapma değerleri verilerek yorumlanmıştır. Turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif seçimlerinde etkili olan nedenler ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon; rekreatif etkinlikleri seçiminde kişilik özelliklerin etkisinin belirlenmesine yönelik regresyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkiler; regresyon analizi ile değişkenler arasındaki etkinin şiddeti ölçülmek istenmiştir. Araştırmanın takip eden bölümünde, araştırma verilerine uygulanan analizlerden elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

5. Bulgular

Araştırma sonucu elde edilen verilere uygulanan analizler doğrultusunda üniversite öğrencilerinin demografik, kişilik özellikleri ve rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin bulgular ilişkin veriler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Cinsiyet	Değişkenler	f	%	Boş Zaman	Değişkenler	f	%
	Kadın		125		64,8	Hiç Yok	6
Erkek		68	35,2	1-2 Saat	11	5,7	
Ailenizin İkamet Yeri	İl Merkezi	88	45,6	3-4 Saat	63	32,6	
	İlçe Merkezi	63	32,6	5-6 Saat	65	33,7	
	Belde	11	5,7	6+	48	24,9	
	Köy	31	16,1				
Rekreatif Harcama	0-100 TL	125	64,8	Sınıfınız	1	52	26,9
	101-200 TL	40	20,7		2	76	39,4
	201-300 TL	15	7,8		3	35	18,1
	301 TL ve üzeri	13	6,7		4	30	15,5
				Yaşınız	18-20	128	66,3
					21-25	61	31,6
					26-30	2	1,0
					31+	2	1,0

Tablo 3'te turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Tablo 3'e göre araştırmaya turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin, %35,2'si erkek, %64,8'i kadındır. Katılımcıların ailelerinin ikamet yeri incelendiğinde il merkezinde (%45,6), ilçe merkezinde (%32,6), beldede (%5,7) ve köy'de (%16,1) yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin rekreatif harcama durumlarına göre dağılımı incelendiğinde 0-100 TL (%64,8), 101-200 TL (%20,7), 201-300 TL (%7,8), 301 TL ve üzeri (%6,7) rekreatif harcama yaptıkları saptanmıştır. Öğrencilerin boş zamanlarına dair verilere bakıldığında sırasıyla 5-6 saat (%33,7), 3-4 saat (%32,6), 6 saat ve üzeri (%24,9), 1-2 saat (%5,7) ve hiç zamanım yok (%3,1) olduğu anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları incelendiğinde sırasıyla 1.sınıf (%26,9), 2.sınıf (%39,4), 3.sınıf (%18,1) ve 4.sınıf ise (%15,5) deneyime sahip oldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grupları incelendiğinde sırasıyla, 18-20 yaş arası (%66,3), 21-25 yaş arası (%31,6), 26-30 yaş arası (%1), 31 yaş ve üzeri de (%1) şeklinde ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin aldıkları eğitim bursu ya da öğrenim kredisi 550 TL olarak belirlenmiştir (GSB, 2020). Öğrencilerin aldıkları burs veya öğrenim kredilerine ek olarak ailelerinin de gelirleri oranında çocuklarına gönderdikleri para miktarı ancak yurt aidatı ya da ev kirası, yeme-içme, ulaşım, kırtasiye malzemeleri vb. gibi ihtiyaçları karşılamada kullanılmaktadır. Bunlar öğrenciler için temel ihtiyaçlar sınıfında değerlendirilebilir. Dolayısıyla öğrencilerin %64,8'inin ancak 0-100 TL arası bir miktarı rahatlamak, dinlenmek veya eğlenmek kısıcası rekreatif etkinlikler için kullandıkları söylenebilir.

Öğrencilerin %58,6'sının 5 saat ve üzeri boş zamana sahip olduğundan dolayı 0-100 TL'lik rekreatif harcama miktarı boş zamanı fazla olan öğrenciler için oldukça düşük kalmaktadır. Bunun önüne geçebilmek için öğrencilerin burs miktarının artırılması ayrıca öğrencilere hitap edebilecek rekreasyon alanlarının (cafe, oyun salonu vb.) düşük fiyatlı ve kaliteli hizmet verecek mekanların açılması öğrencilerin fazla olan boş zamanlarının daha dikkatli ve verimli kullanmalarını sağlayabilecektir. Ayrıca öğrencilerin üniversiteye ve şehre kolay uyum sağlamalarına da katkıda bulunabilecektir. Bunun yanı sıra hem üniversitenin olduğu il hem de bölgenin de alt yapı ve üst yapı olanaklarının artırılmasına öncülük edebilecektir. Araştırmanın konusunu oluşturan kişilik özellikleri değişkeni ile turizm rehberliği öğrencilerinin görüşleri doğrultusundaki her bir ifadeye ilişkin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları, ilgili boyutlara göre gruplandırılarak tablo halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 4: Kişilik Özellikleri İlişkin Betimsel İstatistikler

Kişilik Özellikleri	İfadeler		Sıklık Düzeyi					X̄	ss	Boyut Genel Ortalaması	SS
			Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sık sık (4)	Her zaman (5)				
Nevrotiklik	Kaygılı/ Endişeli biriyim.	f	19	45	63	46	20	3,01	1,13	2,85	0,65
		%	9,8	23,3	32,6	23,8	10,4				
	Sinirli/Kızgın biriyim	f	17	64	65	34	13	2,80	1,04		
		%	8,8	33,2	33,7	17,6	6,7				
	Depresif (hüzünlü) biriyim.	f	29	68	62	24	10	2,57	1,05		
		%	15,0	35,2	32,1	12,4	5,2				
	Kişisel farkındalığı olan biriyim.	f	8	6	39	67	73	3,99	1,04		
		%	4,1	3,1	20,2	34,7	37,8				
	Düşüncesiz biriyim.	f	103	59	20	6	5	1,71	0,95		
		%	53,4	30,6	10,4	3,1	2,6				
	Stresli biriyim.	f	19	53	52	41	28	3,03	1,21		
		%	9,8	27,5	26,9	21,2	14,5				

Tablo 4: Kişilik Özellikleri İlişkin Betimsel İstatistikler (Devamı)

Kişilik Özellikleri	İfadeler		Sıklık Düzeyi					\bar{X}	ss	Boyut Genel Ortalaması	SS			
			Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Sık sık (4)	Her zaman (5)							
Dışadönümlük	Sıcakkanlı biriyim.	f	2	9	28	68	86	4,17	0,91	3,78	0,69			
		%	1,0	4,7	14,5	35,2	44,6							
	Sosyal biriyim.	f	3	14	48	62	66	3,90	1,00					
		%	1,6	7,3	24,9	32,1	34,2							
	Baskın biriyim	f	14	31	70	56	22	3,21	1,07					
		%	7,3	16,1	36,3	29,0	11,4							
	Hareketli biriyim.	f	7	27	50	53	56	3,64	1,14					
		%	3,6	14,0	25,9	27,5	19,0							
	Heyecan arayan biriyim.	f	5	20	46	66	56	3,76	1,06					
		%	2,6	10,4	23,8	34,2	29,0							
	Neşeli biriyim.	f	4	6	33	86	64	4,03	0,90					
		%	2,1	3,1	17,1	44,6	33,2							
	Açıklık (Yaşantıya)	Hayal gücü olan biriyim	f	1	7	33	83	69	4,09			0,84	3,94	0,56
			%	0,5	3,6	17,1	43,0	35,8						
Estetik eğilimi olan biriyim.		f	14	28	65	52	34	3,33	1,14					
		%	7,3	14,5	33,7	26,9	17,6							
Duygusal eğilimi olan biriyim.		f	2	19	55	71	46	3,72	0,96					
		%	1,0	9,8	28,5	36,8	23,8							
Deneyime açık biriyim.		f	-	10	34	73	76	4,11	0,87					
		%	-	5,2	17,6	37,8	39,4							
Meraklı biriyim.		f	-	3	26	88	76	4,22	0,73					
		%	-	1,6	13,5	45,6	39,4							
Açık görüşlü biriyim.	f	2	10	26	69	86	4,17	0,92						
	%	1,0	5,2	13,5	35,8	44,6								
Geçimlilik (Uyumluluk)	Başkalarına güvenen biriyim.	f	18	50	50	43	32	3,10	1,23	3,97	0,56			
		%	9,3	25,9	25,9	22,3	16,6							
	Açık sözlü biriyim.	f	3	20	50	60	60	3,79	1,04					
		%	1,6	10,4	25,9	31,1	31,1							
	Yardımsever biriyim.	f	-	1	22	73	97	4,37	0,70					
		%	-	0,5	11,4	37,8	50,3							
	Uyumlu biriyim.	f	1	2	31	73	86	4,24	0,79					
		%	0,5	1,0	16,1	37,8	44,6							
Alçak gönüllü biriyim.	f	3	7	31	69	83	4,15	0,92						
	%	1,6	3,6	16,1	35,8	43,0								
Yumuşak kalpli biriyim.	f	1	8	31	69	84	4,17	0,88						
	%	0,5	4,1	16,1	35,8	43,5								
Sorumluluk	Becerikli biriyim.	f	4	8	51	70	60	3,90	0,96	4,06	0,66			
		%	2,1	4,1	26,4	36,3	31,1							
	Düzenli biriyim.	f	8	21	38	62	64	3,79	1,14					
		%	4,1	10,9	19,7	32,1	33,2							
	Görevine bağlı biriyim	f	2	7	25	73	86	4,21	0,87					
		%	1,0	3,6	13,0	37,8	44,6							
	Başarma güdüsü olan biriyim.	f	1	5	43	74	70	4,07	0,85					
		%	0,5	2,6	22,3	38,3	36,3							
Özdisiplini olan biriyim.	f	5	11	42	58	77	3,99	1,04						
	%	2,6	5,7	21,8	30,1	39,9								
Ayrıntıları düşünen biriyim.	f	1	3	19	57	113	4,44	0,77						
	%	0,5	1,6	9,8	29,5	58,5								

Tablo 4'te kişilik özelliklerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde, nevroitiklik (duygusal denge) boyutunda ($\bar{x}=2,85$) yer alan “kişisel farkındalığı olan biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %4,1'i “hiçbir zaman”, %3,1'i “nadiren”, %20,2'si “bazen”, %34,7'si “sık sık”, %37,8'si ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=3,99$)'tür. Nevrotiklik (duygusal denge) boyutunun ifadeleri içinde ($\bar{x}=3,99$) “kişisel farkındalığı olan biriyim” ifadesi en olumlu ifade olurken, en olumsuz ifade ise ($\bar{x}=1,71$) “düşüncesiz biriyim” ifadesi olmuştur. Dışadönüklük boyutunda ($\bar{x}=3,78$) yer alan “sıcakkanlı biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %1,0'i “hiçbir zaman”, %4,7'si “nadiren”, %14,5'i “bazen”, %35,2'si “sık sık”, %44,6'sının ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,17$) olurken dışadönüklük boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,21$) “baskın biriyim” olduğu saptanmıştır.

Açıklık boyutunda ($\bar{x}=3,94$) yer alan “meraklı biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %1,6'sı “nadiren”, %13,5'i “bazen”, %45,4'ü “sık sık”, %39,4'ü ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,22$)'tür. Açıklık boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,33$) “estetik eğilimi olan biriyim” olurken, en olumlu ifadenin ise ($\bar{x}=4,14$), “meraklı biriyim” ifadesinin olduğu saptanmıştır. Geçimlilik boyutunda ($\bar{x}=3,97$) yer alan “yardımsever biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turist rehberlerinin %0,5'i “nadiren”, %11,4'ü “bazen”, %37,8'i “sık sık”, %50,3'ünün ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,37$) ile en olumlu ifade olurken geçimlilik boyutu içindeki en olumsuz ifadenin ($\bar{x}=3,10$) “başkalarına güvenen biriyim” olduğu saptanmıştır. Sorumluluk boyutunda ($\bar{x}=4,06$) yer alan “ayrıntıları düşünen biriyim” ifadesine verdikleri cevaplar incelendiğinde turizm fakültesi öğrencilerinin %2,6'sı “hiçbir zaman”, %5,7'si “nadiren”, %11,8'i “bazen”, %30,5'i “sık sık”, %53,8'inin ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. İlgili ifadeye ilişkin aritmetik ortalama değeri ($\bar{x}=4,44$) ile en olumlu ifade olurken sorumluluk boyutunun içindeki en olumsuz ifade ($\bar{x}=3,79$) “düzenli biriyim” ifadesinin olduğu saptanmıştır.

Kişilik özelliklerinin boyut ortalamaları incelendiğinde en olumsuz algılanan boyut nevroitiklik (duygusal dengesizlik) olurken turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin en fazla gösterdikleri kişilik özelliğinin sorumluluk olduğu ardından sırasıyla, geçimlilik, açıklık ve dışadönüklük olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın sonucu ile Arslan, Güripek ve İnce (2017)'nin yapmış oldukları çalışmanın sonucuyla bu çalışmanın sonucu orta düzeyde benzerlik gösterirken; Köroğlu (2014) ve Eser (2017); Kabakulak (2019) ve Soybalı, Kabakulak ve Başar (2020)'in sonuçlarıyla tam uyumluluk; Turan, Zorlu ve Kabakulak (2018) ile Özsoy ve Tayfun (2020)'un çalışmalarıyla ise büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Özoğlu (2017) tarafından yapılan araştırma sonucuyla bu çalışmanın sonucu ise çelişmektedir.

Tablo 5'te öğrencilerin rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörler incelendiğinde, turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin rekreatif seçimleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip ifadenin ($\bar{x}=4,36$) “zamanın uygun olması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ifadeye öğrencilerin, %1,6'sı “hiçbir zaman”, %1,6'sı “nadiren”, %10,9'u “bazen”, %31,1'i “sık sık”, %54,9'unun ise “her zaman” şeklinde cevap verdikleri anlaşılmaktadır. Ölçekte en düşük ortalamaya sahip ifade ise ($\bar{x}=2,57$) “TV'deki sağlıklı yaşam programları” olmuştur. Ölçeğin genel ortalaması ($\bar{x}=3,79$) olarak saptanmıştır. Bu çalışmanın sonucuyla Yağmur ve Tarcan İçigen (2016: 236)'in çalışmasının sonucuyla örtüşmektedir. Tablo 5 incelendiğinde turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerinin seçiminde en çok

kişisel olarak kendilerine uygun olmaları ve ortamın da aynı şekilde uygun olması etkilidir şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 5: Etkinlik Türünün Seçiminde Etkili Olan Faktörlere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	İfadeler	Dağılım	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	\bar{X}	ss	Boyut Ortalamaları			
										\bar{X}	ss		
Kişisel Uygunluk	Yaşa uygun olması	f	7	11	37	71	67	3,93	1,04	4,09	0,75		
		%	3,6	5,7	19,2	36,8	34,7						
	Yeteneklere uygun olması	f	6	6	31	77	73	4,06	0,97				
		%	3,1	3,1	16,1	39,9	37,8						
	Maliyetinin yüksek olmaması	f	9	7	40	51	86	4,02	1,10				
		%	4,7	3,6	20,7	26,4	44,6						
	Zamanının uygun olması	f	3	3	21	60	106	4,36	0,85				
		%	1,6	1,6	10,9	31,1	54,9						
	Yerinin uygun olması	f	6	6	31	70	80	4,09	0,98				
		%	3,1	3,1	16,1	36,3	41,5						
Yönlendirme	TV'deki sağlıklı yaşam programları	f	47	54	46	26	20	2,57	1,27	3,11	0,90		
		%	24,4	28,0	23,8	13,5	10,4						
	Doktor tavsiyesi	f	20	25	73	46	29	3,20	1,16				
		%	10,4	13,0	37,8	23,8	15,0						
	Daha önce katılanların tavsiyeleri	f	7	17	73	49	47	3,58	1,06				
		%	3,6	8,8	37,8	25,4	24,4						
Ortam	Ortamda kendini rahat hissetme	f	3	5	30	62	93	4,22	0,91	4,08	0,89		
		%	1,6	2,6	15,5	32,1	48,2						
	Arkadaşlara eşlik etme	f	9	8	41	61	74	3,94	1,08				
		%	4,7	4,1	21,2	31,6	38,3						
	Genel Ortalama											3,79	

Tablo 6'da, kişilik özellikleri ile rekreatif etkinliklerin seçimleri arasındaki ilişkiye ait, basit doğrusal regresyon modeli verilmiştir. Tablo 6'daki sonuçlara göre, turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri boyutları (geçimlilik) ile rekreatif etkinliklerin seçimi arasındaki basit doğrusal regresyon modeli, anlamlı bulunmuştur (F=5,014; p<0,05).

Tablo 6. Kişilik Özelliklerinin Rekreatif Etkinliklerin Seçimi Üzerindeki Etkiye Ait Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	b _j	S(b _j)	t	p	ANOVA
Sabit	2,658	0,512	5,186	0,000*	F=5,014 p=0,000*
Nevrotiklik	-0,095	0,075	-1,263	0,208	
Dışadönüklük	0,081	0,078	1,032	0,304	
Açıklık	-0,114	0,099	-1,152	0,251	
Geçimlilik	0,311	0,097	3,203	0,002*	
Sorumluluk	0,078	0,80	0,973	0,332	

Bağımlı Değişken: Rekreatif Etkinlik Seçimi (RES)*p<0,05; b_j: Beta Katsayı; S(b_j): Standart Hata

Tablo 6'daki regresyon analizi sonucundan elde edilen bulgulara göre kişilik özelliklerinin boyutları olan nevroitiklik, açıklık, dışadönüklük ve sorumluluk (p>0,05) boyutlarının rekreatif etkinliklerin seçimi regresyon modeli üzerinde istatistiksel olarak önemli olmadığı, buna karşılık geçimliliğin rekreatif etkinliklerin seçimi üzerinde regresyon

modelinin etkisinin önem arz ettiği ifade edilebilir ($p < 0,05$). Bağımlı değişken (rekreatif etkinliklerin seçimi) ile bağımsız değişken (kişilik özellikleri) arasındaki ilişkiye ait basit doğrusal regresyon modeli, yukarıda verilmiştir: **RES= 2,658 + 0,311.G.**

Kurulan söz konusu modele göre, geçimlilikte meydana gelen bir birimlik artış, turist rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçimlerinde 0,311 artış yaratmaktadır. Turizm rehberliği öğrencilerinin geçimlilik ($p=0,002$) düzeyi arttıkça rekreatif etkinliklerin seçimleri de pozitif ve olumlu yönde artmaktadır. Dolayısıyla “H1: Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri rekreatif etkinliklerin seçimini anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir” şeklinde geliştirilen hipotez kısmen kabul edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada değerlendirmeye alınan anket sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin %35.2'sinin erkeklerden, %64.8'inin kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin ikamet yerleri incelendiğinde en büyük oranın %45.6 ile il merkezleri olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin rekreatif faaliyetlere harcama miktarına bakıldığında, %64.8'lik oranın 0-100 TL aralığında olduğu, boş zaman olarak kendilerine ayırdıkları sürenin ise en fazla %33.7'lik bir oranla 5-6 saat aralığında olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %58.6'sının 5 saat ve üzeri boş zamana sahip olduğu düşünüldüğünde rekreatif faaliyetlere ayırdıkları bütçenin yetersiz olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda öğrencilerin burs miktarlarının artırılması ve rekreatif alanların düşük fiyat, yüksek kalite anlayışını belirlemelerinin öğrencilerin boş zaman aktivitelerinin kalitesine arttıracağı söylenebilir.

Araştırmanın konusunu oluşturan kişilik özellikleri değişkeni ile turizm rehberliği öğrencilerinin görüşleri doğrultusundaki ifadeler yorumlandığında, nevrotik (duygusal denge) boyutunun ifadeleri içerisinde, “kişisel farkındalığı olan biriyim” ifadesi en olumlu ifade olarak yer alırken, “düşüncesiz biriyim” ifadesi en olumsuz ifade olarak yer almıştır. Dışa dönüklük boyutunda, en olumsuz ifade “baskın biriyim” iken, en olumlu ifadenin “sıcakkanlı biriyim” ifadesi olduğu görülmüştür. Açıklık boyutunda en olumsuz ifade “estetik eğilimi olan biriyim” iken, ilgili boyutun en olumlu ifadesi “meraklı biriyim” ifadesi olmuştur. Geçimlilik boyutunda en olumlu ifade “yardım sever birisiyim” olmuşken, en olumsuz ifade olarak “başkalarına güvenen birisiyim” ifadesi olmuştur. Son boyut olarak sorumluluk boyutuna bakıldığında ise, en olumlu ifade “ayrıntıları düşünen biriyim” iken en olumsuz ifade “düzenli biriyim” ifadesi olmuştur. Bu ifadeler dahilinde turizm rehberliği öğrencilerinin “kişisel farkındalığı yüksek, sıcakkanlı, meraklı, yardım sever, ayrıntıları düşünen” kişilik özelliklerini taşıdıkları tespit edilmiştir. İlgili araştırmalarda bu bölümde okuyan kişilerin araştırmacı olmak, disiplinli ve titiz olmak, enerjik, hoşgörülü, sabırlı, soğukkanlı, sorumluluk sahibi olmak ve yeniliklere açık olmak gibi özelliklere sahip olması beklenmektedir (Polat, 2001: 114; Akbulut, 2006: 66; Çakır, 2010; Kabakulak, 2018). Bu çalışmada da elde edilen sonuçlar benzer kişilik özelliklerini işaret etmektedir.

Turizm rehberliği öğrencilerinin kişilik özelliklerine dair bulgulara bakıldığında öğrencilerin nevrotiklik (duygusal dengesizlik) boyutunun en olumsuz algılanan özellik olduğu, sorumluluk boyutunun ise, en olumlu algılanan boyut olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç Arslan vd. (2017), Köroğlu (2014), Eser (2017), Kabakulak (2019), Keleş (2019), Özsoy ve Tayfun (2020) çalışmaları ile uyumluluk gösterirken, Özoğul (2017) çalışması ile farklılık göstermektedir. Turizm rehberliği öğrencilerinin seçmiş oldukları rekreatif etkinlik türünde etkili olan faktörlere ilişkin sonuçlara göre, “zamanın uygun olması” ifadesi en yüksek değeri alırken, seçtikleri aktivitelerde “TV deki sağlık programlarının etkisi” oldukça düşük olmuştur. İlgili sonuç Yağmur ve Tarcan İçigen'nin (2016) yapmış oldukları çalışma ile

uyumluluk göstermektedir. Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, kişilik özelliklerinin nevrozizm, açıklık, dışadönüklük ve sorumluluk boyutlarının, bireylerin rekreatif etkinliklerinin seçiminde önemli olmadığı, ancak geçimlilik boyutunun öğrencilerin rekreatif etkinlikleri seçiminde önem arz ettiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin kişilik özelliklerinin rekreatif etkinliklerin seçiminde anlamlı ve pozitif yönde etkili olduğu sonucuna varılabilir. Sosyal ve akademik gelişim sağlamayı hedefleyen üniversitelerin öğrencilerin kendilerine ait zamanın artması, daha fazla sosyalleşme ve rekreatif faaliyete katılma oranları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bununla birlikte üniversitenin bulunduğu yerleşkenin sahip olduğu rekreatif olanaklarda rekreatif faaliyetlere katılım oranını etkilemektedir. Bu çalışmada öğrencilerin rekreatif faaliyetlere ayıracakları yeteri kadar boş zamana sahip oldukları ancak, bunu karşılayacak bütçelerinin yeterli olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda gerek yerel idari, gerekse üniversite yönetim birimlerinin kar amacı düşük sosyal tesis ve rekreasyon alanlarını çoğaltması katılımı, devletin burs olanaklarını ve miktarını arttırması rekreatif faaliyetlere katılım çeşitliliğini yükseltebilir.

Bu çalışma diğer üniversitelerin rehberlik bölümlerinde tekrarlanabilir, böylelikle üniversitelerin turizm rehberliği bölümlerinde rekreatif etkinliklerin seçimine etki eden faktörler ve kişilik özellikleri arasında kıyaslamalar yapılabilir. Ayrıca, rekreatif etkinliklerin seçiminde kişilik özellikleri değişkeni dışında başka değişkenlerle de araştırma tekrarlanabilir. Bu çalışma, yedi farklı coğrafi bölgeden seçilecek benzer özelliklere sahip üniversitelerin turizm rehberliği bölümü öğrencileri üzerine yapılabilir. Böylelikle, bölgeler arasında üniversiteler arasında da karşılaştırmalar yapılabilir. Bununla birlikte nitel çalışmalarla turizm rehberliği öğrencilerinin rekreatif etkinliklerin seçimine etki eden faktörlere ilişkin daha detaylı veriler elde edebilir.

Kaynakça

- Adair, J. & Adair, T. (1996). *Zaman Yönetimi*, (Çeviren: Bengi Güngör). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Akbulut, O. (2006). Ege Bölgesindeki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyıldız, M. (2013). Ciddi ve Kayıtsız Katılımcıların Kişilik Özellikleri ile Boş Zaman Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Allport G. W. & Odbert, H. S. (1936). Trait Names: A Psychological Study, *Psychological Monographs*, 4, 211–214.
- Arslan, E., Güripek, E. & İnce, C. (2017). Kişilik ve Meslek Seçimi İlişkisi: Turizm Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(11), 200-217.
- Arslan, S. (2012). Kentli Bireylerin Rekreasyon Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, *International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3 (7), 129-136.
- Başar, B. (2015). Kültür ve Sanat Faaliyetlerinde Deneyimsel Pazarlamanın Müşteri Sadakatine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, A. (2010). Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Biçimi ve Mesleki Eğitim Süreleri İle İş Tatminleri Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.

- Eser, S. (2017). Kişilik Özelliklerinin Mesleğe Yönelik Tutuma Etkisinde Öğrenme Stilleri ve Akademik Motivasyonun Aracılık Rolü: Lisans Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Funder, D. C. (2015). *The Personality Puzzle: Seventh International Student Edition*. W.W. Norton & Company.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, Haber Arşivi (2020). Yurt Ücreti Alınmayacak, Burslar Ödenmeye Devam Edilecek, Kredi Geri Ödemeleri Ertelenecek, 07 Nisan 2020. <https://kygm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/186921/-yurt-ucreti-alinmayacak-burslar-odenmeye-devam-edilecek-kredi-geri-odemeleri-ertelenecek.aspx> (Erişim Tarihi: 24.05.2020).
- Goldberg, L. R. (1981). *Language and Individual Differences: The Search for Universals in Personality Lexicons*. In L. Wheeler (Ed.) Review of Personality and Social Psychology Beverly Hills, CA: Sage, 2, 141-165.
- Güçer, E. & Başar, B. (2014). Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Sanatsal Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeylerine Yönelik Bir İnceleme. *13. Geleneksel Turizm Paneli Bildiriler Kitabı*. İstanbul.
- Gül, T. (2014). Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım. İçinde: *Rekreasyona Giriş*. (Ed: A. Yaylı), 1-67, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gülbahçe, A. (2007). Mesleki Olgunluk Düzeyleri Farklı Olan Öğrencilerin Sosyal Karşılaştırma ve Benlik İmgelerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, M. & Yeşil, S. (2011). Çağdaş Yönetim Yaklaşımları İlkeler, Kavramlar ve Yaklaşımlar İçinde: *İşletmelerde Zaman Yönetimi*, (Ed: İ. Bakan), İstanbul: Beta Basım AŞ,
- Hazar, A. (2003). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hough, L. M. & Ones, D. S. (2001). *The Structure, Measurement, Validity and Use of Personality Variables in Industrial Work and Organizational Psychology*. In N. Anderson, D.S. Ones, H.K. Sinangil ve C. Viswesvaran (Ed.), Handbook of Industrial Work and Organizational Psychology. London, SAGE Publication. 1, 233-277.
- İnanç, B. Y. & Yerlikaya, E. E. (2012). *Kişilik Kuramları* (6. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Kabakulak, A. (2018). Kişilik Özelliklerinin Mesleki Tutum ve İş Doyumuna Etkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaçar, E. (2014). Boş Zaman ve Rekreasyon İçinde: *Rekreasyona Giriş* (Ed: A. Yaylı), 1-67. Ankara: Detay Yayıncılık
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Kaşlı, M. (2009). Otel İşletmelerinde İşgörenlerin Kişilik özellikleri, Lider-Üye Etkileşimi ve Tükenmişlik İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keleş, Y. (2019). Duygusal Emek Kişilik Özellikleri ile İlişkili mi? Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 257-267. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.508600>.
- Kement, Ü. (2015). Doğaya Yönelik Gerçekleştirilen Rekreatif Etkinliklerde Tüketicilerin Çevre Dostu Rekreasyon Davranışlarının İncelenmesi: Kamping Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocaeski, S., Sevil, T., Şimşek, K.Y., Katırcı, H. Çelik, O. & Çeliksoy, M. A. (2012). *Boş Zaman ve Rekreasyon*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kovacs, K. F. (2007). The Influence of Recreation and Amenity Benefits of Open Space on Residential Development Patterns. *Land Economics*, 83(4), 475-496.
- Kozak, M. (2015). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayın Teknikleri* (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köktaş, Ş. K. & Köktaş, V. (2007). Etkili Sınıf Yönetimi. *Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi*.
- Koroğlu, Ö. (2014). Meslek Seçimi ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 137-157.
- Luthans, F. (2010). *Organizational Behavior: An Evidence-Based Approach* (12th Edition), New York, McGraw-Hill Companies Inc.
- Maltby, J., Day, L. & Macaskill, A. (2007). *Introduction to Personality and Individual Differences and Intelligence*, Edinburgh Gate, Pearson Education Limited.
- Mannell, R. C. & Kleiber, D. A. (1997). *A Social Psychology of Leisure*, Venture Publishing.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1989). Reinterpreting the Myers-Briggs Type Indicator from the Perspective of the Five-Factor Model of Personality. *Journal of Personality*, 57, 17-40.
- McCrae, R. R. & Costa Jr, P. T. (1987). Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90.
- McCrae, R. R. & Costa Jr, P. T. (1989). Different Points of View: Self-Reports and Ratings in the Assessment of Personality. *Recent Advances in Social Psychology: An International Perspective*, 429-439.
- Neumeyer, M. H. (1958). Areas for Research in Leisure and Recreation. *Sociology and Social Research*, 43(2), 90-96.
- Özoğul, G. (2017). Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişilik Özellikleri İle Mesleki Bağlılık Arasındaki İlişki Üzerine Psikolojik Sermayenin Aracılık Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, A. & Tayfun, A. (2020). Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişilik Özellikleri İle Sundukları Hizmet Kalitesi Arasındaki İlişki. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1101-1116. DOI: 10.33206/mjss.618025.
- Parker, S. (1995). *Towards A Theory of Work And Leisure*, *Sociology of Leisure A Reader* (Ed: C.Critcher vd.), London: E&Fn Spon.
- Pelit, E. & Kabakulak, A. (2019). Effects of Tourist Guides' Personal Traits on Job Attitude and Job Satisfaction: A Study in Turkey. *Journal of PODIUM, Sport, Leisure and Tourism Review*, 364-381.
- Pelit, E., Kılıç, İ. & Keleş, Y. (2013). Otel İşletmeleri Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri İle Çatışma Yönetme Yöntemleri Arasındaki İlişki. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 3-19.
- Polat, T. (2001). Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği, Rehberlik Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Roberts, K. (1999). *Leisure in Contemporary Society*, New York: Cabi Publishing.
- Sarıbaş, Ö. (2012). Kişilik Tiplerine ve Demografik Özelliklere Göre Boş Zaman Değerlendirme ve Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Etkileyen Unsurlar: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *13. Ulusal Turizm Kongresi*, 06-09 Aralık 2012, Antalya.
- Somer, O. & Goldberg, L. R. (1999). The Structure of Turkish Trait Descriptive Adjective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 421-450.

- Somer, O., Korkmaz, M. & Tatar, O. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi - I: Ölçek ve Alt Ölçeklerin Oluşturulması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Soybalı, H. H., Kabakulak, A. & Başar, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeyi Üzerindeki Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7(2), 107-134.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. 5th Edition. Routledge and Francis Group, 110-139.
- Turan, M., Zorlu, Ö. & Kabakulak, A. (2018) Kişilik Özelliklerinin Kariyer Tercihlerine Etkisi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Örneği. *I. Turizm Rehberliği Kongresi*, 512-522, Balıkesir, Türkiye, 2018.
- Türk Dil Kurumu, (2020). “Zaman”, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:22.05.2020).
- Yağmur, Y. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yağmur, Y. & Tarcan İçigen, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 227-242.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde (veri toplama, yazım vb.), tüm etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini, herhangi bir hataya mahal vermemek için yayımdan önce makalenin bir intihal programı aracılığıyla da kontrol edildiğini yazarlar beyan eder. Ayrıca yazarlar aşağıda sıralanan hususları kabul etmiştir:

1. Çalışmada yer alan ve kullanılan tüm kaynaklara, bilimsel araştırma yöntemleri ve etik ilkeler doğrultusunda atıf yapılmıştır.
2. Çalışmada tüm yazarların akademik-bilimsel olarak doğrudan ve ortak katkısı vardır.
3. Bu çalışma, yazarların özgün bir çalışmasıdır.
4. Bütün yazarlar dergiye gönderilen makaleyi görmüş ve sonuçlarını onaylamıştır.
5. Çalışmada kullanılan denek/deneklere ilişkin herhangi bir etik ihlal yapılmamış, kullanılan tüm veri toplama yöntemlerinde bilimsel etik ilkelere göre hareket edilmiştir.
6. Çalışma daha önceden bilimsel bir toplantıda sunulan özet veya bu çalışmanın daha kısa hali ise, makalede bu durum belirtilmiştir.
7. Çalışmada, hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmamakla birlikte, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir yöntem kullanılmamış olup, çalışma ile ilgili tüm yasal izinler alınmış ve etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Tarih : 05 / 10 / 2020
Sorumlu Yazar : Berkan BAŞAR